

A MENINGER

KRONIKK OG DEBATT

Det er mye man kan si om Lee Kuan Yew og om Singapore. Ikke alt er like flatterende, skriver Arne Jon Isachsen. Her tar en kvinne bilder av minnestedet med gode ønsker og siste hilsener til Singapores statsminister og frontfigur, som døde 23. mars.
FOTO: EDGAR SU, REUTERS/NTB SCANPIX

Asia. Kina vil ikke bli æresmedlem i Vesten, mente Lee Kuan Yew, Singapores store statsmann. Disiplin er viktigere enn demokrati.

Siste hilsen fra Singapore

Kronikk

Arne Jon Isachsen
professor,
Handelshøyskolen BI

Lee Kuan Yew, som døde for tre dager siden, sto i fronten da Singapore gikk over fra å være en britisk kronkoloni til å bli en selvstendig republikk. I over 30 år, frem

til 1990, var han landets statsminister. «Ingen har lært meg mer enn Lee Kuan Yew, Singapores første statsminister», sier Henry Kissinger. Ikke småtteri – sagt av den ubestridte nestor i global politikk.

Fri for korrupsjon

Det er mye man kan si om Lee Kuan Yew og om Singapore. Ikke alt er like flatterende. Som for eksempel at Singapore skårer dårlig på ytringsfrihet og inntektsfordeling. Men mye bra kan man også si. En relativt fersk nasjon fri for korrupsjon, med et effektivt embetsverk og lite kriminalitet. Et sted der de foretaksomme lett

kan trives. Vi skal her se nærmere på hva Lee Kuan Yew hadde å si om forholdene i Kina og i USA, og om relasjonen mellom disse to gigantene. Vi trenger ikke mene noe om det.

– Kina vil ikke fremstå som et æresmedlem av Vesten, minner Lee Kuan Yew om. En mer enn 4000 år lang historie og kultur der Midtens Rike var nettopp det – midtpunktet for det meste – setter sine spor. Det er nok med et visst ubehag at kineserne innordner seg den verden Vesten har skapt, i første rekke USA. Amerikanerne har valget, sier Lee, enten å ta Kina med eller å isolere landet. USA får en fiende om de ydmyker Kina og prøver å holde landet nede.

Amerikansk isolasjon

Når USA i disse dager hisser seg opp over det kinesiske initiativet for å etablere en ny bank for infrastruktur i Asia, der 20 andre land går med, peker dette i retning av amerikansk isolasjon.

Ekstra kilent blir det når Storbritannia går med på eiersiden i den nye banken, sammen med blant andre Australia, som først takket nei etter press fra Washington.

Amerikanernes motforestilling knytter seg særlig til konkurransen denne nye banken kan skape for Verdensbanken. Men, sier Fred Bergsten, nylig avgått sjef for Peterson Institute for International Economics, her er grunnlag for samarbeid mellom den nye banken og de etablerte utviklingsbankene. Dette initiativet viser Kinas villighet til konstruktiv

Debattredaktør:**Erik Tornes**

Post: Aftenposten, Debattredaksjonen, Postboks 1, 0051 Oslo

KRONIKKE-post: kronikk@aftenposten.no
Maks. 6000 tegn inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto.**DEBATT**E-post: debatt@aftenposten.no
Hovedinnlegg: Maks 3000 tegn inkl. mellomrom. Legg ved portrettfoto.
Kortinnlegg: 400-1500 tegn.**Kronikker/debattinnlegg på nett:**

aftenposten.no/meninger

• Aftenposten returnerer ikke artikler som blir sendt på papir.

lederskap, og bør som sådan hilses velkomment, fremholder Bergsten,

USAs store fortrinn

Lee Kuan Yew la stor vekt på den fordelene amerikanerne har ved at så godt som alle som betyr noe her i verden, snakker språket deres. Når USA i tillegg har verdens beste universiteter, virker landet som en magnet på de talentfulle verden rundt. Hundretusenvis av kinesere som har fått sin universitetsutdannelse i USA, vil fungere som "agenter for endring" i hjemlandet, mente Lee. Om det ikke forholder seg slik at de som er mest hissige på endringer, forblir i USA, kunne man legge til.

Hva med demokrati i Kina? Kan ikke tiden snart være moden for det? Nei, mente Lee Kuan Yew, da ville landet kollapse. Historien lærer oss at Kina er sterkt når Beijing styrer med et fast grep. Arbeidet med å få et mer lovstyrt Kina, som landets nåværende leder Xi Jinping har satt i gang, er viktig. Et mer velfungerende rettsapparat vil gjøre det lettere å holde lokale ledere strammere i ørene. Det blir enklere å slå ned på ulike former for korrupsjon og maktmisbruk. Hvilket er viktig for legitimiteten av regimet.

Kina vil ikke kunne matche USA hva gjelder kreativitet, hevdet Lee Kuan Yew.

Historien lærer oss at Kina er sterkt når Beijing styrer med et fast grep.

Fakta**Singapore**

- **Geografi:** Hovedøya Singapore og 58 mindre øyer, beliggende i Stillehavet rett sør for Malaysia-halvøya.
- **Historie:** Britisk handelsstasjon i 1819, kronkoloni i 1946. Indre selvstyre i 1959, egen republikk i 1965.
- **Styre:** Peoples Action Party (PAP) vant 81 av 87 plasser ved siste parlamentsvalg (2011) mens PAPs kandidat Tony Tan vant presidentvalget med snau margin samme år.
- **Befolkning:** 5,567 mill (2014)
- **Etnisitet:** Kinesere 74,2%, indere 9,2%, andre 3,3%.
- **Største religioner:** Buddhister 33,9%, muslimer 14,3%, kristne 18,1%, taoister 11,3%, hinduer 5,2%.
- **Økonomi:** Brutto nasjonalprodukt pr. innbygger er 5,4 ganger over verdensgjennomsnittet, mot 4,6 i Norge. (2011-tall).
- **Kilder:** factmonster/CIA/Statistisk sentralbyrå

Den kinesiske kulturen tillater ikke fri meningsutveksling og konkurrerende ideer, som den amerikanske. At Xi Jinping nylig har innført strenge regler for hva man kan lese og studere på universitetene, der hensikten er å unngå vestlig innflytelse på følsomme temaer, virker neppe befordrende på kinesernes kreativitet.

Hva med påstanden om at USA er i på vei nedover? «Absolutt ikke», sier Lee. «Amerikanerne er innovative og utholdende. Den amerikanske nasjon er preget av høye idealer. Og makten USA har hatt siden 2. verdenskrig er blitt brukt på en godartet måte,» hevder han.

Imidlertid kunne Lee Kuan Yew styre seg for et system der en nær sagt tilfeldig valgt person blir president med enorm makt. «Mitt navn er Jimmy Carter, jeg dyrker peanøtter, jeg vil gjerne bli president.» Og vips, så er han det. Bedre med et parlamentarisk system, mente Lee.

Disiplin viktigere enn demokrati

En ting som nok plaget flere enn Lee Kuan Yew er amerikanernes insistering på at de verdiene de står for er universelle. «Jeg tror ikke demokrati nødvendigvis fører til utvikling», fremholder Lee, og legger til at disiplin er viktigere enn folkestyre. Det lyder nok temmelig hult i norske ører. Bedre blir det ikke når Lee Kuan Yew vektlegger viktigheten av å fremelske en elite som målbevisst evner å styre samfunnet i riktig retning.

Da Mikael Gorbatsjov sa til sovjetborgerne at de ikke trengte å være redde for KGB - det hemmelige politi - mente Lee at her måtte man ha å gjøre med et geni, som kjente formelen for vellykket demokratisering. «Men», fortsetter Lee, «da jeg noe senere møtte Gorbatsjov, forsto jeg at han var totalt forvirret av hva det som hendte rundt ham. Han hadde hoppet ut på dypet uten først å ha lært å svømme.»

Deng Xiaoping derimot, forsto å bruke makt når det trengtes. Hans håndtering av protestene på Den himmelske freds plass våren 1989, hadde Lee Kuan Yew stor forståelse for. «Uten Deng ville Kina ha kollapse innenfra», er hans konklusjon.

Hovedkilde: Lee Kuan Yew, The Grand Master's Insights on China, the United States and the World, MIT Press 2013.